

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio III. De Matrimonio secundum se, ejusque institutione, &
indissolubilitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

61., solum Papam, tamquam supremum spiritualem Judicem, posse in sponsalibus ex gravi causa dispensare, non vero Episcopum; eo quod per sponsalia jus Tertio acquisitum sit:

Qua de causa negant communiter Doctores, quod possit Episcopus relaxare juramentum in præjudicium Tertii. Atque hæc de sponsalibus.

Q U Æ S T I O III.

De Matrimonio secundum se, ejusque Institutione, Indissolubilitate, & Unitate.

Matrimonium dictum est, ut ait Glossa, a Matre, quia mulier nubit, ut mater fiat, & est quasi Matræ munus, seu munus, cum per illud imponatur feminae munus generandæ, & educandæ prolis. Potius a matre appellatur, quam a Patre, quia illa certior est in generatione; unde etiam proles ex matre contrahit conditionem servi, vel liberi. Alii Matrimonium interpretantur, quasi matrem muniens, quia uxor per matrimonium acquirit virum, a quo defendatur, & muniatur.

Matrimonium alio nomine appellari solet connubium, Conjugium, Nuptia. Dicitur connubium, & Nuptia a nubendo, vel velando, aut quia mulier ex antiquissima consuetudine velo, quasi nube operiebatur, ut se viro inferiori, & subditam ostenderet; aut quia ob novam caeremoniam Ecclesia velamine quodam teguntur conjuges, quando ab Ecclesia benedictionem accipiunt. Dicitur vero Conjugium, quia est conjunctio duorum, qui sub eodem jugo societatis perpetuo copulantur, ita ut efficiantur una caro. Examinabimus hic primo, Quid sit matrimonium, in quantum est contractus, & in quantum est Sacramentum: Secundo ejus institutionem: Tertio indissolubilitatem, & unitatem.

ARTICULUS I.

Quid sit Matrimonium, in quantum contractus, & in quantum est Sacramentum?

- I. Matrimonium, in quantum est contractus, est causa efficiens matrimonii sumpti pro vinculo indissolubili, seu pro mutuo jure conjugum.
- II. Matrimonium formaliter sumptum non est mutuus consensus conjugum, sed est vinculum, quod ex eo causatur.
- III. Potest hujusmodi vinculum dari di-

vinis sine consensu conjugum.

- IV. Non est Sacramentum Matrimonium sumptum formaliter pro vinculo, sed sumptum causaliter pro contractu.
- V. Si conjuges Religionem ingrediantur, remanet vinculum, seu dominium mutuum in corpora, sed impeditur.
- VI. Beatissima Virginis cum D. Josepho Matrimonium qua ratione consistere poterat cum utriusque voto Virginitatis?
- VII. Quanam sit Matrimonii definitio?
- VIII. Quodnam Matrimonium de facto sit Sacramentum? Ecclesia materiam

riam, & formam hujus Sacramenti a Christo Domino institutam immutare non potest: Solum mutare potest leges contractus.

- IX. Inter Baptizatos consistere nequit Matrimonium, quin sit Sacramentum. At quid si velint contrahere, non tamen Sacramentum suscipere?*
- X. Matrimonium per Procuratorem celebratum est verum Sacramentum, quod a Principali, non a Procuratore suscipitur. Illud tamen laudabiliter in presentia conjugum renovatur.*
- XI. Sacramentum Matrimonii qua ratione dicatur unum numero in duobus; & an illud sit in solo Baptizato, quando hic contrahit cum Infideli?*
- XII. Si duo conjuges Infideles baptizantur, ratificando contractum matrimoniale, suscipiunt Sacramentum matrimonii, quin debeant ipsam coram Parocho, & Testibus ratificare.*
- XIII. Hujus Sacramenti Minister non est Parochus, sed sunt ipsi contrahentes. Materia vero, & forma non sunt corpora conjugum, sed materia est utriusque consensus, qui, quatenus importat mutuam corporum traditionem, habet rationem materiae, quatenus vero importat mutuam acceptionem, habet rationem formae.*

I. **Q**ueritur primo; Quotupliciter sumatur Matrimonium? Respondeo, matrimonium dupliciter sumi; Primo pro ipso contractu, quo sponsi tradunt sibi mutuo corporis dominium; Secundo pro ipso vinculo, seu mutuo jure, & dominio corporum, quod ex tali contractu inter conjuges nascitur. Matrimonium primo modo sumptum, seu in quantum est contractus, est causa

matrimonii sumpti secundo modo, seu in quantum est vinculum; ut constat ex Florent. in Epistolis Eugenii; ubi dicitur, *Causa efficiens matrimonii est mutuus consensus per verba de presenti expressus*; Unde fit, quod contractus matrimonii causet vinculum; etenim ex Apost. 1. ad Coriuth. 7. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed Vir: similiter etiam & Vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* In hac itaque mutua potestate, seu dominio habetur vinculum causatum a contractu matrimoniali.

II. Queritur secundo; In quonam consistat essentia matrimonii?

Respondeo, Matrimonium formaliter sumptum non consistere in contractu, sed in dicto vinculo, seu mutuo dominio corporum, cui respondet mutua obligatio reddendi debitum: Sicut enim in professione Religiosa contractus causat vinculum, seu statum Religiosi permanentem, per quem aliquis constituitur formaliter Religiosus; Et sicut Electio, verbi gratia, Pontificis, aut Imperatoris causat potestatem permanentem Electi erga subditos; in qua formaliter consistit dignitas Pontificia, aut Imperatoria: ita pariter contractus matrimonialis causat vinculum illud, seu mutuum jus in corpora, in quo formaliter consistit matrimonium.

III. Hinc sequitur, quod sine consensu conjugum, & sine contractu possit divinitus dari verum matrimonium; si scilicet Deus daret Petro, & Bertæ mutuum jus in corpora: Sicuti potest Deus Pontificem constituere sine ulla electione Cardinalium, dando alicui immediate potestatem Pontificiam, ut norant Con., Henr., Perez disp. 14. sect. 6. contra Sanch. & alios.

IV. Oppones primo; Matrimonium est Sacramentum, atque adeo signum sensibile, & physicum; ergo non

non potest constitui per dictum vinculum, quod est aliquid morale.

Respondeo cum Perez disp. 30. sect. 1., matrimonium formaliter sumptum non esse Sacramentum, sed solum causaliter sumptum matrimonium esse Sacramentum constitutum per consensum mutuum exterius expressum, qui a Florent. dicitur esse causa efficiens matrimonii. Ratio est primo, quia inter Sacramenta novæ legis sola Eucharistia est Sacramentum permanens juxta omnes Theologos; Matrimonium autem formaliter sumptum, cum sit quid indissolubile, est pariter permanens: ergo Matrimonium formaliter sumptum non est Sacramentum, & consequenter solum Matrimonium causaliter sumptum est Sacramentum transiens. Secundo, quia ex Florentino in literis Eugenii, Omne Sacramentum est institutum, ut suo usu ex opere operato suo modo sanctificet; atqui usus matrimonii sumpti pro vinculo, id est usus conjugii, non sanctificat ex opere operato, sed solum sanctificat usus matrimonii sumpti pro contractu; dum enim conjuges contrahunt, suscipiunt gratiam Sacramentalem matrimonii; ergo solum matrimonium sumptum causaliter pro contractu est Sacramentum.

V. Oppones secundo. Potest contingere, quod, perseverante matrimonio, non perseveret in utroque conjugum obligatio reddendi debitum; ergo falsum est, quod matrimonium consistat in illo vinculo, seu mutuo dominio corporum, & ei correspondente obligatione. Antecedens patet, quia si conjuges mutuo consensu profiteantur in Religione, perseverat quidem matrimonium, sed non tenentur, nec possunt licite reddere debitum.

Respondeo cum Con. negando consequentiam; In casu enim in argumento adducto, cum perseveret

matrimonium, perseverat etiam vinculum, seu dominium mutuum corporum, quanvis impeditum, ita ut non valeat exire in actum: Sicuti si quis omnem operam sui mancipii alteri elocasset, perseveraret dominium erga mancipium, sed dominium esset impeditum; unde non posset Dominus, invito Conductore, aliquid opus tali servo imperare, nec ille teneretur obedire. Præterea sicut in Societate Jesu cum voto simplici paupertatis post biennium emisso stat verum dominium bonorum, impedito eorum usu in perpetuum per tale votum; ita in casu adducto Conjuges habent verum dominium mutuum corporum, impedito tamen usu conjugali in perpetuum per vota religionis. Quod ex eo constat, quia si Pontifex dispensaret in votis Religionis, sine novo contractu, illi remanerent conjuges, ut prius: Unde fit, quod si absque dispensatione in votis copularentur inter se, talis copula non esset fornicaria, (quia non esset accessus ad non suam) sed solum esset sacrilega.

VI. Ex quibus aperte colligitur, Matrimonium Beatissimæ Virginis fuisse verum, & legitimum matrimonium ratum, ita ut Angelus dicere potuerit Josepho: *Noti timere accipere Mariam conjugem tuam*; quamvis communiter Doctores cum August. lib. de Virginit. cap. 4. doceant, Beatissimam Virginem ante Annunciationem emisisse votum virginitatis; unde dixit Angelo: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* hoc est, non possum cognoscere virum propter votum: Et forte etiam D. Joseph idem votum emiserat, ut multi censent. Uterque itaque consentit in matrimonium cum contractu subinferto obligandi se ad non petendum debitum, & sub conditione servandæ virginitatis; Unde habuerunt solum obligationem

nem radicalem ad copulam, quæ obligatio, seu vinculum & matrimonium constituit, & stare potuit cum voto virginitatis, & cum odio positivo copulae; non enim ad illam proxime obligabantur, nisi in eventu, quod Deus dispensaret in voto emisso, & ipsi sponte contractum illum subinfertum rescinderent.

Neque dicas: Matrimonium, ut notat Lessi, non consistit in mutuo dominio conjugum; cum conjuges non sint invicem servi, sed in jure utendi corpore conjugis solum in ordine ad opus conjugii: ergo si matrimonium Beatæ Virginis contractum fuit sub conditione, ut neuter utatur corpore alterius, per tale matrimonium uterque habuit jus, ne sibi tanquam debitus petatur usus corporis: ergo neuter habebat jus ad usum corporis alterius; unde non habebatur verum matrimonium consistens in tali jure.

Nam, ut diximus, neuter habebat jus proximum, sed uterque habebat jus radicale, & remotum, in quo consistit essentia matrimonii. Quod ex eo patet; quia vi talis matrimonii neuter conjux poterat cum altero nubere, & si cum altero commisceretur, adulterium committeret; Quod dici non posset, si matrimonium esset nullum; aut si matrimonium non consisteret in solo mutuo dominio radicali corporum. Id autem hoc exemplo illustratur; Si tu des domum Titio sub conditione, quod non violet votum, quod habet non habitandi in illa, certe Titius est dominus domus, quamvis non habeat jus proximum habitandi in illa; unde si habitaret, violando votum, peccaret tum contra votum, tum etiam contra justitiam; quia tamen posita dispensatione talis voti, vere haberet jus proximum habitandi in ea domo, eo quod in tali casu non habitaret cum violatione voti, idcirco ante dispen-

sationem voti habebat solum jus remotum habitandi in ea; quod satis erat, ut diceretur dominus domus, possetque illam alienare, vendere, donare, & ad omnes alios usus de ea disponere. Idem dicas in casu nostro; etenim tam Beata Virgo, quam D. Joseph dederunt invicem dominium corporum sub conditione servandi votum de non usu; unde uterque habuit dominium radicale in corpore alterius, in quo consistit matrimonium.

Gratian. apud Lessi. docet, Beatam Virginem consensisse in obligationem ad reddendum debitum, petente D. Josepho; sed quia ex Divina revelatione sciebat D. Josephum nunquam petiturum, idcirco castissima Virgo voti sui secura, volente, ac precipiente Deo, consensit in conjugium, & in obligationem illam. Hæc tamen sententia communiter rejicitur, quia quoties aliquid est prohibitum, tam peccat, qui illud ponit, quam qui consentit in obligationem ad ponendum illud; etiam si certo sciat, quod nunquam sit futura occasio illud ponendi; Exempli gratia, tam peccat, qui occidit hostem, quam qui vult se obligare ad illum occidendum, si occurrat, quamvis certe, & ex revelatione sciat hostem nunquam esse occisurum. Alii alias vias inierunt ad conciliandum verum matrimonium Beatissimæ Virginis cum voto castitatis, de quibus fusius diximus in *Curso Theolog. disp. 2. de Justitia, & Jure quaest. 2.*; ubi ostendimus, posse dominium rei plenum, ac perfectum separari ab usufructu perpetuo: satis sit hic aliquid innuisse in obsequium Magnæ matris.

VII. Queritur tertio, Quomodo definiatur matrimonium?

Respondeo, matrimonium sumptum pro contractu (in quo sensu apud fideles est etiam Sacramentum) bene pot.

posse defini, quod sit *Legitimus*, & *indissolubilis contractus inter virum, & feminam, quo traditur, & acceptatur mutua corporum potestas*: Dicitur, *Contractus legitimus*, quia celebrari debet juxta leges suas: Dicitur, *Indissolubilis*, quia non potest dissolvi, ut ceteri contractus per consensum mutuum contrahentium, ut infra ostendemus. Dicitur, *Inter virum, & feminam*, hoc est inter unum, & unam, repugnante polygamia ex institutione Christi Domini: Et quamvis in lege veteri potuisset idem vir habere plures uxores, non tamen eadem femina habere poterat plures maritos; quia proles esset incerta, & nemo maritorum teneretur illam educare. Dicitur demum, *Quo mutua potestas traditur, & acceptatur*; ut ostendatur forma hujus contractus, & hujus Sacramenti, quo gratia sanctificans fidelibus confertur.

Ex hoc contractu oritur obligatio servandi tria bona matrimonii, videlicet bonum Proles, Fidei, & Sacramenti; Datur enim obligatio servandi bonum proles, seu non vitandi prolem positive medio illicito, verbi gratia sumendo potionem sterilitatis, aut emittendo semen extra vas: Datur etiam obligatio servandi fidem, seu fidelitatem, hoc est non adulterandi: Datur demum obligatio servandi perpetuitatem, & indissolubilitatem Sacramenti, nisi alter ingrediat religionem ante consummationem.

VIII. Quæritur quarto; Quodnam matrimonium est Sacramentum?

Respondeo, & dico primo; Matrimonium sumptum pro vinculo non est, nec fuit unquam Sacramentum; cum non sit signum sensibile, nec suo usu gratiam conferat. Neque dicas, a Patribus tale vinculum vocari Sacramentum: Nam vocatur Sacramentum late sumptum, quatenus significat conjunctionem Christi cum Eccle-

sia, non vero quatenus est signum sensibile efficax gratiæ sanctificantis.

Dico secundo; Ante legem gratiæ matrimonium non erat Sacramentum antiquæ legis. Ita communiter Catholici; Trident. enim sess. 7. aperte docet esse Sacramentum proprium legis novæ: Quare in lege veteri non fuit institutum ad conferendam aliquam sanctificationem, sicut conferebant alia Sacramenta, sed institutum fuit in officium naturæ ad legitimam generis humani propagationem; Unde Adami conjugium dicitur Sacramentum late sumptum, quatenus significabat Christi cum Ecclesia conjunctionem.

Dico tertio; Sacramentum sumptum pro contractu maritali est verum, & proprium Sacramentum novæ legis. Ita Trid. sess. 24.

Neque dicas primo cum hæreticis: Multi conjuges christiani pejus vivunt, quam conjuges Infideles: ergo falsum est, quod matrimonium christianorum sit Sacramentum conferens gratiam: Nam contra est, quia sic etiam probaretur, quod nec Baptismus sit Sacramentum, eo quod multi baptizati pejus vivant, quam non baptizati. Quare Sacramenta dant gratiam bene dispositis, ut possint bene vivere, non tamen ad id cogunt.

Neque dicas secundo: Unum Sacramentum non pugnat cum alio; sed matrimonium pugnat cum Sacerdotio; ergo matrimonium non est Sacramentum.

Respondeo enim, Sacramenta hæc non pugnare ratione sui, cum possit conjugatus, uxore consentiente, ordinari; sed pugnant tantum ratione status, quem inducunt; Etenim Sacerdotes vacare debent Deo usquequaque: At ex Apost. 1. ad Corinth. 7. *qui cum uxore est, sollicitus est, quasi mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est.*

H He-

Neque dicas tertio; Matrimonium potest contrahi cum pacto, quod certum pretium solvatur: ergo matrimonium non est Sacramentum, aliter esset simonia accipere pretium pro illo.

Nam respondeo, pretium posse accipi non pro Sacramento, sed pro matrimonio, inquantum contractus civilis est, ad sustinenda onera Matrimonii; Sicuti pro calice consecrato potest accipi pecunia, non ratione consecrationis, sed ratione materiae.

Neque dicas quarto; Si matrimonium esset Sacramentum, Ecclesia nihil circa illud posset immutare, sed immutavit; nam fecit aliquos inhabiles ad contrahendum, instituendo impedimenta dirimentia, & statuit, matrimonium clandestinum esse invalidum; ergo non est Sacramentum.

Nam communiter Doctores respondent, Ecclesiam non posse immutare materiam, & formam Sacramentorum a Christo Domino institutam; unde non potest efficere, quin per legitimum contractum constituatur Sacramentum matrimonii: Potest tamen Ecclesia immutare leges contractus, ut de facto fecit, statuendo, contractum matrimonii clandestinum non esse legitimum; ex quo sequitur, quod non fit Sacramentum: Sicuti enim si Respublica statueret, quod non verbum, Baptizo, sed verbum, Amo, significaret ablutionem, forma Sacramenti Baptismi non esset, Ego te baptizo, sed esset, Ego te amo; nec per hoc fieret, quod Respublica immutaret formam Sacramenti Baptismi institutam a Christo Domino, quæ consistit in verbis significantibus ablutionem: Ita in casu nostro.

IX. Quæritur quinto; An possit inter baptizatos celebrari matrimonium sine Sacramento.

Respondeo negative. Ita Sanc. lib. 2. disput. 10., Con. disp. 24. contra

Vasq., Rebel., Hurt. disp. 3. diff. 19. Ratio est, quia Christus Dominus omnem contractum matrimonialem inter baptizatos elevavit ad rationem Sacramenti: Cum Florent., & Trid. absolute definiant contractum matrimonialem fidelium esse Sacramentum, nulla facta exceptione. Unde fit, quod qui absolute vellet contrahere matrimonium, & simul absolute nollet suscipere Sacramentum, vere matrimonium non contraheret; quia sine voluntate suscipiendi Sacramentum nequit Sacramentum suscipi, & consequenter nec matrimonium contrahitur: Quod si quis absolute vellet contrahere matrimonium, sed nollet suscipere Sacramentum, eo quod putaret, separari posse contractum matrimonialem a Sacramento; in tali casu & matrimonium contraheret, & Sacramentum susciperet, eo quod nolitio suscipiendi Sacramentum fit conditionata, & inefficax; volitio vero contrahendi matrimonium fit absoluta, & efficax: Quod fuse explicavimus in de Sacram. in genere art. 4. num. 9. ubi de intentionibus contrariis in Ministro Sacramentorum.

Oppones cum Perez disp. 19. sect. 10. Etiam ablutio cum sua forma constituit Sacramentum baptismi, nulla facta exceptione, & tamen si sine intentione suscipiendi baptismum adultus abluatur, ita abluatur, ut non suscipiat Sacramentum; ergo etiam in casu nostro, si fiat contractus sine intentione suscipiendi Sacramentum, vere contractus celebratur, cum nihil illi deficit, & tamen non suscipitur Sacramentum.

Respondeo negando, quod in tali casu contractus sit validus; etenim sublata intentione suscipiendi Sacramentum, tollitur consequenter intentio faciendi contractum, cum hic ex institutione Christi debeat esse Sacramentum; Unde fit, ut matrimonium sit

fit nullum, five absit intentio faciendi contractum, five absit intentio suscipiendi Sacramentum.

X. Ex dictis sequitur contra Canum, Victor., Cajet., & alios apud eundem Perez, matrimonium per Procuratorem, aut per literas contractum esse verum Sacramentum, quod tamen a principalibus contrahentibus, non a Procuratore suscipitur. Ratio est manifesta, quia omnis contractus matrimonialis baptizatorum ex institutione Christi est Sacramentum; sed matrimonium per Procuratorem, five per literas, aut internuncium celebratum est verum, & legitimus contractus; ergo est etiam Sacramentum: Unde sequitur, quod contrahentes principales sub mortali teneantur curare, ut sint in gratia, dum Procuratores eorum nomine contrahunt, ne sacrilege Sacramentum suscipiant: Et quamvis tunc forte dormiant, adhuc dormientes suscipere possunt Sacramentum, quod ante petierunt; ut certum est de Sacramento Extrema unctionis, quod etiam a dormientibus, & lethargo oppressis suscipi potest. Nec refert, quod Sacramentum constare debeat rebus, & verbis; Nam, ut dicemus quæst. 4. art. 1., ad Sacramentum matrimonii constituendum satis sunt signa sensibilia expressiva interni consensus; hæc autem signa sufficienter per Procuratores, tamquam per instrumenta Principalem possunt exprimi in hoc Sacramentum, utpote instituto per modum contractus.

Neque dicas primo. Reliqua Sacramenta non possunt conferri inter absentes; ergo neque Sacramentum matrimonii; atque adeo, quando per Procuratorem celebratur, non est Sacramentum.

Nego enim consequentiam; Disparitas est, quia solum matrimonii Sacramentum institutum est per modum

contractus, qui licite celebratur inter absentes per Procuratorem. Neque hinc fit, quod Sacramentum Penitentia institutum per modum iudicii possit etiam absenti conferri. Nam Christus Dominus voluit in hoc Sacramentum presentiam Rei; non enim per formulam, Absolvo te, significari potest, & demonstrari, nisi homo presentens.

Neque dicas secundo: Si matrimonium per Procuratorem celebratum esset Sacramentum, non daretur ratio, quare deinde contractus renovaretur in presentia contrahentium; esset enim repetitio Sacramenti sacrilega; sed renovatur; ergo non est Sacramentum. Negatur enim sequela. Nam cum quilibet contractus ex natura sua sit renovabilis, & Sacramentum matrimonii sequatur leges contractus; hinc renovari potest non quidem Sacramentum, sed contractus: Et laudabiliter renovatur in presentia contrahentium matrimonium per Procuratorem celebratum, tum ad tollendos scrupulos; tum etiam, ut suppleantur solemnitates omiffæ; tum demum, ut si forte fuerit invalidus prior contractus ex defectu consensus, fiat validus per secundum, & Sacramentum recipiatur: Quod tamen fieri non potest in reliquis Sacramentis non institutis per modum contractus, ut notat Sanch. apud Bonac. quæst. 2. punct. 5. Potest quidem circa eadem peccata remissa Sacramentum penitentia renovari, ut diximus in de penitentia, & constat ex usu fidelium; non potest tamen Sacramentum matrimonii, renovato contractu, renovari; cum sit relate ad eundem conjugem irreiterabile; Sicut in eodem morbo irreiterabilis est Extrema unctio ex institutione Christi Domini.

XI. Quæritur sexto; Utrum Sacramentum matrimonii sit unum numero in utroque conjugè, an vero duplex?

H. 2. Re.

Respondeo, esse unum numero. Ratio est, quia ipse contractus est elevatus ad rationem Sacramenti; sed contractus est unus numero inter duos: ergo etiam Sacramentum. Nec mirum esse debet, quod unum accidens morale sit in duobus; Nam una numero potestas eligendi Pontificem, verbi gratia, est in toto Collegio Cardinalium.

Ex hac doctrina, quæ communiter admittitur, infert Sanch. lib. 2. disp. 8., Con., & Perez, quod si Christianus ex dispensatione Pontificis contrahat matrimonium cum non baptizata, neuter Sacramentum recipiat; cum enim altera pars sit incapax Sacramenti, & hoc Sacramentum non possit esse nisi unum numero in duobus, videtur sequi, quod neuter Sacramentum recipiat. Sed magis aridet opinio Bonac. quæst. 2. punct. 2., qui cum Sot., & Vasq. docet, quod Sacramentum matrimonii in eo sensu dicatur unum numero in duobus, in quo sensu omnes ordines dicuntur esse unum numero Sacramentum, videlicet unum adæquatum; Sicut etiam species panis, & vini sunt unum numero adæquatum Sacramentum Eucharistiæ. Ex quo fit, quod, si contrahat matrimonium baptizatus cum non baptizata, possit solus baptizatus suscipere Sacramentum. Et sane videtur benignitati Christi Domini consonum, quod ita Sacramentum hoc instituerit, ut noluerit privare talem baptizatum gratia hujus Sacramenti; quamvis potuisset aliter illud instituire, ita ut neuter in hoc casu Sacramentum susciperet.

Neque hinc sequitur, quod si duo fideles contrahant matrimonium, & alter intendat suscipere Sacramentum, alter vero non, ille tantum Sacramentum suscipiat; Nam, ut notat Con., in hoc alio casu neuter suscipit Sacramentum, quia non habetur con-

tractus constitutivus Sacramenti: Et enim, ut supra diximus, fidelis, qui absolute non vult suscipere hoc Sacramentum, absolute non vult contrahere; contractus autem non habetur, quando alter non vult contrahere, atque adeo nec Sacramentum.

XII. Quæritur septimo; An si duo conjuges infideles, uterque, vel alteruter baptizetur, quando deinde per signa externa ratificant contractum matrimonialem, tunc suscipiant Sacramentum matrimonii?

Respondeo affirmative; Consonum enim est benignitati Christi Domini, quod ita hoc Sacramentum instituerit, ut ad illud constituendum satis sit quilibet contractus matrimonialis inter baptizatos, sive talis contractus primo ponatur post baptismum, sive contractus primo positus ante baptismum deinde post baptismum renovetur: Aliter conjuges infideles ad Baptismum reducti deberent semper carere gratia hujus Sacramenti. Ita Bonac., Bellarm., Henr. contra Perez, Con., Ledesm. Verum Sanch. putat, matrimonium istorum tunc effici Sacramentum, quando suscipiunt Baptismum, etiam si per signa externa non renovent priorem contractum matrimonialem; quia sicut per baptismum fit indissolubile matrimonium Infidelium, ita fit Sacramentum.

Notandum hic ex Bonac., quod conjuges infideles, quando suscipiunt baptismum, non debeant consensum matrimonialem renovare coram Parocho, & testibus, ut matrimonium fiat Sacramentum. Ratio est, quia Trid. requirit assistentiam Parochi, & testium ad valide contrahendum matrimonium; Cum autem in casu nostro supponatur jam valide contractum fuisse matrimonium ante Baptismum, ut renovatio talis consensus evadat Sacramentum, non est opus, ut fiat coram Parocho, & testibus.

XIII. Quæritur ultimo; Quænam sit materia, forma, & minister hujus Sacramenti?

Respondeo, quod attinet ad ministrum, putasse Canum lib. 9. cap. 5., quod iste sit Sacerdos dicens: Ego vos conjungo in matrimonium; ita ut hæc verba sint etiam forma talis Sacramenti; Sed communiter tamquam improbabilis rejicitur hæc sententia; Nam Trident. sess. 24. expresse docet, etiam matrimonia clandestina sine Sacerdote celebrata fuisse olim vera, ac rata matrimonia, atque adeo habuisse rationem Sacramenti; siquidem juxta locutionem ejusdem Trident., & juxta sensum Ecclesiæ, idem est, matrimonium esse ratum, ac esse Sacramentum. Quare Sacerdos non requiritur ad Sacramentum ministrandum, sed ad certam cæremoniam Ecclesiæ; nec conjuges per Sacerdotem, sed per mutuum consensum conjunguntur: Unde verba illa, Ego vos conjungo, idem sonant, ac Ego vos declaro conjunctos; Quod ex eo etiam patet; quia in communissima sententia, quando matrimonium est invalidum ex aliquo impedimento dirimente, vel ex defectu consensus, ut fiat validus, factis est, si tollatur impedimentum, ac suppleantur defectus renovato consensu, etiamsi tunc non assistat Parochus; quod fieri non posset, si Minister Sacramenti esset Sacerdos, cum sine Ministro Sacramentum conferri non possit.

Nec requiritur Sacerdos, ut Sacramentum conferatur a Persona Sacra. Nam sicut Baptismus etiam a laico, & infideli potest valide conferri; ita potest etiam a Persona non sacra conferri Sacramentum Matrimonii. Certum itaque est, ipsos contrahentes baptizatos esse Ministros hujus Sacramenti. Ratio est, quia hoc Sacramentum ex institutione Christi non distinguitur a contractu: ergo si contrahentes po-

nunt constitutiva contractus, ponunt etiam constitutiva Sacramenti, atque adeo sunt Ministri.

Hinc multi recte cum Hurt., Pont., Perez inferunt, quod contrahentes matrimonium in mortali duplex peccatum committant, alterum, in quantum indigne ministrant, alterum, in quantum indigne suscipiunt Sacramentum. Quod tamen non admittit Sanchez, lib. 2. disp. 2., & alii putantes, solum Ministrum consecratum peccare mortaliter ministrando indigne Sacramentum; ut est Sacerdos absolvens. Sed immerito: quilibet enim Minister Sacramentorum, sive consecratus, sive non consecratus debet ex præcepto naturali conformari cum Deo auctore Sacramentorum, ac Sanctificationis, necnon cum ipsa Sacramentorum sanctitate, debetque sancte sancta tractare. Concedo autem, quod Sacerdos non peccet mortaliter, si cum peccato mortali assistat matrimonio, cum ipse nec ministret, nec recipiat Sacramentum.

Quod attinet ad materiam, & formam hujus Sacramenti; Neque placet primo sententia adducta Cani putantis, verba contrahentium esse materiam, & verba Sacerdotis esse formam; Neque secundo Navar., & Sylv. apud Con., quod internus consensus contrahentium sit materia, & verba sint forma; Nam materia Sacramentorum non potest esse adæquate insensibilis; quandoquidem ex illa simul cum forma constitui debet signum sensibile adæquatum. Neque tertio Majoris, quod verba sint materia, & internus consensus forma, propter eandem rationem. Neque quarto Victor., & Vega, quod verba ab uno prius prolata sint materia, & verba alterius sint forma. Nam si simul ea proferrentur, non daretur materia, & forma. Neque demum Sot., & Covar., quod corpora con-

tra-

trahentium sint materia, & verba sint forma. Nam Sacramentum matrimonii esset quid permanens, sicut Sacramentum Eucharistia. Adde, quod contractus matrimonii non distinguitur a Sacramento, posita institutione Christi Domini; contractus autem non constituitur per corpora, sicut nec emptio equi, exempli gratia, constituitur per equum emptum, sed per mutuum consensum, qui pariat obligationem: ergo nec Sacramentum constituitur per corpora. Quare corpora conjugum in hoc Sacramento sunt solum materia, circa quam, & remota, non proxima; sicut peccata in Sacramento Poenitentiae sunt materia remota, non proxima.

Dicendum itaque cum Suar., Sanch., Rebel., Con., & aliis communiter, hujus Sacramenti materiam esse utriusque conjugis consensum signis externis expressum, prout significantem mutuum corporum traditionem; formam vero esse eundem consensum, prout significantem mutuum corporum acceptationem. Ratio est, quia omnis promissio, vel traditio, donec acceptetur, est ex se inefficax, & indeterminata, ut rata potius sit, quam irrita; per acceptationem vero determinatur ad esse ratam, & fit efficax ad producendam obligationem: ergo in contractu matrimoniali traditio habet rationem determinabilis, seu materiae; acceptio vero dominii in corpora habet rationem determinativi, seu formae.

ARTICULUS II.

De Institutione Matrimonii.

- I. Ex lege positiva divina videtur institutum Matrimonium, in quantum est contractus.
- II. Praeceptum nubendi videtur esse naturale, & obligare omnes aetate,

hoc est singulos urgente necessitate.

III. Quem finem intendere debent contrahentes, ut valide, ac licite contrahant?

IV. Quamvis licite intendi possit per matrimonium remedium concupiscentiae, & propter fines extrinsecos honestos celebrari; illicitum tamen est praecise propter delectationem carnalem velle nubere.

V. Sicut non est licitum, nec vacat veniali culpa opus conjugii ob solum voluptatem exercere; ita pariter est illicitum praecise propter eandem velle nubere.

VI. Ex traditione Apostolica habetur, quod Christus Dominus Matrimonium ad rationem Sacramenti elevaverit.

VII. Probabilius hoc Sacramentum a Christo Domino post resurrectionem institutum fuit.

I. **A**gendum primo de institutione matrimonii, quatenus contractus est; Deinde quatenus est Sacramentum; Inquirendo Quisquam illud instituerit? Quando? Et quem ad finem?

Quaeritur itaque primo, A quonam fuerit institutum Matrimonium in ratione contractus, & quando?

Respondeo, certum omnino esse, quod Deus fuerit matrimonii Institutor; quamvis dubium sit, Num fuerit ejus Institutor, in quantum est Auctor naturae, an vero ex positiva aliqua ordinatione? Equidem censescum Suar., Con., Perez, & aliis contra Hurt. disp. 4., Deum per veram, ac propriam legem instituisse Matrimonium; ejus vero unitatem, & indissolubilitatem esse quidem naturae humanae consonam; non tamen ita ut non potuerit in iis Deus dispensare. Ratio est, quia antiqui Patres licite contraxerunt unus cum pluribus uxoribus; Et Hebraeis licitum fuit reple-

dium; ergo non ex lege naturali indispensabili institutus fuit contractus matrimonialis inter unum, & unam indissolubilis, prout explicabimus articulo sequenti. Quamvis autem negari non possit, quod natura humana inclinans ad sui propagationem, & perpetuitatem in sua specie, cum non possit in individuo, inclinaret pariter ad matrimonium; Quia tamen homo in quantum rationalis inclinatur etiam ad virginitatem, & cęlibatum, qui sunt actus virtutis pręstantissimę, ideo speciali ratione, & lege positiva instituendum erat matrimonium, & forte obligandus erat Adam ad illud, necnon communitas hominum, ne genus humanum extingueretur.

Dubium etiam est; an jus naturę obliget communitatem ad matrimonium?

Respondeo, Con. docere, nullum esse, nec fuisse pręceptum, aut jus naturę obligans ad matrimonium. Probat primo, quia si hoc esset, talis obligatio esset in singulis. Secundo, quia si in Adamo, & in nobis fuisset obligatio naturalis propagandi genus humanum, deberet dari pariter obligatio naturalis servandi virginitatem; nam ideo dicimus dari obligationem naturalem ad matrimonium, quia natura inclinatur ad illud; atqui multo magis natura inclinatur ad virginitatem, quę magis conducit ad finem ultimum hominis, ut patet ex I. ad Corinth. 7., ubi dicitur: *Qui cum uxore est, sollicitus est, quę sunt Mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est*: ergo.

II. Verum communiter docent cum D. Th., Vasq., Sanch. l. 2. disp. 3., pręceptum nubendi esse naturale, & obligare omnes vage, hoc est singulos, urgente necessitate. Ratio est, quia si datur pręceptum naturale de cibo sumendo, ne pereat individuum humanum, a fortiori dari debet prę-

ceptum naturale de matrimonio, ne pereat species humana. Hinc fit, Protoparentes ex lege naturali obligatos fuisse ad matrimonium, & pręcepto Dei positivo; non secus ac ad pręcepta Decalogi utroque jure tenemur, naturali, & positivo.

Ad primam rationem Con. respondetur, quod obligatio hęc non fit in singulis hominibus, sed in omnibus vage; ita ut singuli tunc obligentur, quando adest necessitas; isthęc enim obligatio satis est, ne species humana pereat. Ad secundam dico, quod urgente necessitate natura magis inclinatur ad matrimonium, quod est bonum commune, quam ad virginitatem, quę est bonum, & commodum particulare. Virginitas autem semper est materia consilii, non pręcepti; quia licet magis conducatur ad ultimum finem hominis, habet tamen suam arduitatem propriam talis virtutis, ad quam Deus noluit nos obligare.

Circa tempus, quo matrimonium institutum fuit, communiter Doctores cum Sanch. lib. 2. disp. 4. docent, matrimonium institutum simul, ac pręceptum fuisse a Deo jure positivo, quando dixit nostris Protoparentibus Genes. 1. *Crescite, & multiplicamini, & replete Terram*: Sicut similibus verbis instituit simul, & pręcepit Christus Dominus Sacramentum Eucharistię, quando dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Nonnulli tamen cum Con. docent, institutum a Deo fuisse matrimonium, quando immisit soporem in Adam, & ex ejus latere Evam formavit; tunc enim videtur Deus revelasse naturam, & finem matrimonii Adamo; siquidem expergefactus dixit: *Propter quod relinquet homo Patrem, & Matrem, & adharebit Uxori suę, & erunt duo in carne una*, scilicet per copulam conjugalem, ut explicatur in Cap. *Debitum* de Bigamis.

III. Quę.

III. Quæritur secundo; Quem finem intendere debeant contrahentes matrimonium, ut valide, & licite illud contrahant?

Respondeo, & dico primo; Ut valide matrimonium contrahatur, necessario contrahentes intendere, seu velle debent translationem dominii corporum ad usum conjugalem, & se ad illum obligare obligatione radicali, ut diximus art. sup. Præterea ad validitatem matrimonii requiritur, ut contrahentes non habeant intentionem se obligandi contra tria illa bona matrimonii, scilicet Proles, Fidei, & Sacramenti; quare invalidum est matrimonium, si contrahant cum pacto, & obligatione aut vitandi positive prolem, sumendo pharmacum sterilitatis, vel emittendi semen extra vas, quod est contra bonum proles; Aut cum pacto non servandi fidem conjugalem, seu adulterandi, quod est contra bonum fidei; Aut demum cum pacto, & obligatione dissolvendi in aliquo casu matrimonium, quod est contra bonum Sacramenti: (hoc tertium tamen intelligendum est de matrimonio baptizatorum, quod ratione Sacramenti habet indissolubilitatem) Quod si quis vellet obligare se, verbi gratia, ad fidem conjugis servandam, & simul vellet etiam post matrimonium adulterari, hoc in pactum non deducendo, valide contraheret matrimonium: Potest enim stare, quod quis velit obligari ad aliquid faciendum, & simul nolit illud facere; sicut potest quis vovere castitatem, & simul velle violare votum.

IV. Dico secundo; Licite matrimonium contrahitur, non solum si per illud intendatur generatio proles, quod est certum, cum hic sit finis præcipuus matrimonii; sed etiam si præcipue intendatur remedium concupiscentiæ; esto etiam ex honesto fine optetur generationem non sequi. Ita Hurt,

Con., Perez contra Sanch., Sot. Ratio est, quia talis finis honestus est, & proprius talis contractus; quamvis solum secundario ad eum finem natura sua ordinetur matrimonium. Hinc Apost. 1. ad Corinth. 7. dicit: *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, & unaque suum virum*; significans hoc unico fine licitum esse matrimonium contrahere. Et sane, si ad vitandam fornicationem in altero conjuges, concedunt omnes, licitum esse contrahere cum illo matrimonium, a fortiori licitum est ad vitandam fornicationem in se ipso.

Neque dicas cum Sanch., esse aliquam inordinationem, quamvis levem, ordinare matrimonium unice ad finem illius secundarium, quando potest ordinari ad finem primum. Nam contra est, quia si juvenis sterilis, sicut etiam senex, ut concedunt omnes, possunt inire matrimonium unice in remedium concupiscentiæ; quare non etiam juvenis fecundus? Etenim si ratio exigeret, ut in matrimonio intendatur finis ejus principalis, qui est proles generatio, tamen esset illicitum sterili, quam secundo matrimonium inire, intendendo unice remedium concupiscentiæ.

Dico tertio; Licitum etiam est inire matrimonium ob alios fines extrinsecos, dummodo honestos; verbi gratia propter pacem, divitias, nobilitatem, vel ob motivum tuendæ, seu restaurandæ salutis. Ita Doctores citati contra Angel., Navar., Covar., & alios apud Con. disp. 24. dub. 2. Ratio est, quia in hoc nulla apparet inordinatio. Aliter senes, qui nec possunt generare, nec patiuntur stimulos carnis, licite non possent contrahere matrimonium; cum per illud nec intendant proles generationem, qui est finis intrinsecus primarius, nec remedium concupiscentiæ, qui est finis matri-

matrimonii intrinsecus secundarius. Quare solum propter fines illos extrinsecos licitum est iis nubere.

Neque dicas, inordinationem aliquam esse ordinare Sacramentum ad fines temporales extraneos.

Nam primo, non ordinatur matrimonium ad tales fines inquantum Sacramentum est, sed inquantum est contractus. Secundo, ut notat Hurt, qui ordinat Sacramentum ad hos fines extrinsecos, non irrogat injuriam Sacramento, dummodo positive non excludat finem recipiendi gratiam, quem nemo excludit; Sicuti non irrogat injuriam Sacrificio Missæ, qui illud ordinat ad obtinendam salutem, vel stipendium, dummodo non excludat positive finem illius primarium, qui est cultus divinus.

Dico ultimo: Illicitum est contrahere matrimonium præcise ob capiendam delectationem carnalem. Ita Con. disp. 25. sect. 2., & alii communiter. Ratio est clara, nam (quicquid aliqui prius senserint apud Sanch. lib. 9. disp. 11.) nunc damnata est propositio 9. ab Innoc. XI. dicens: *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omnipentus caret culpa, ac defectu veniali*: ergo si illicitum est uti matrimonio ad hunc finem, illicitum pariter est ad hunc finem matrimonium contrahere. Verum quidem est, quod docet Sanch. loc. cit., delectationem actui conjugali annexam non esse de se malam, nec esse peccatum ullum velle illa frui, quando non procuratur nimius excessus voluptatis; sicuti nec est peccatum velle frui delectatione, quam in ciborum esu apposuit natura; nisi pariter excessus procuraretur. Nihilominus etiam verum est, quod Sanch. ibidem cum innumeris Auctoribus docet, esse culpam venialem exercere actum conjugii præcise ad capiendam voluptatem tali actui annexam. Quod patet primo ex

Pars VII.

doctrina August., qui cap. 6. de bono conjugali hæc habet: *Conjugalis concubitus generandi causa non habet culpam, concupiscentia vero satianda, tamen cum conjugè, venialem*. Secundo, quia bonum delectabile, quod est naturæ sensitivæ consonum, non potest recte esse finis operationis humanæ, sed solum bonum honestum, quod est conforme naturæ rationali. Tertio, quia abusus rei est, quærere actum propter delectationem illi adjunctam, cum delectatio sit propter ipsum actum, non vero actus propter delectationem illi adhaerentem. Demum, quia delectatio annexa operi conjugali mentem absorbet, nec liberam illam relinquit, ut se in Deum convertat. Quod quia pariter habetur in comestione ad satietatem, non vero in comestione temperata, ideo pariter illicitum est comedere ad satietatem præcise ob delectationem inde capiendam, ut constat ex propos. 8. damnata ab Innoc. XI., quæ habet: *Comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modo non obstitit valetudini; quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui*.

Neque dicas, ex Philosopho 10 Ethic. 8., talis est delectatio, quale opus, de quo est, sed opus conjugii est honestum, & licitum: ergo etiam delectatio ex tali opere percepta, atque adeo intendi potest opus conjugii præcise ob delectationem.

Nam respondeo, axioma Philosophi esse verum, quando delectatio debite quæritur, non ut finis actus, sed tamquam actui adjuncta, ut notat Sanch. loc. cit.

Hinc inferitur, quod sicuti opus conjugii ob solam voluptatem exercitum est illicitum, & inhonestum, non vero si exercentur, vel ob proli generationem, vel ad remedium concupiscentiæ, vel ad satisfaciendum

I con-

conjugi petenti, vel ad conservandum amorem cum conjugē, quanvis simul acceptetur delectatio illi annexa; dummodo non procuretur nimia; ita pariter illicitum est contrahere matrimonium præcise propter delectationem carnalem capiendam; secus vero, si ob finem honestum, sive intrinsicum, sive extrinsecum matrimonio, illud contrahatur, quamvis simul intendatur in ordine ad eundem finem frui deinde in actu matrimoniali delectatione illi a natura annexa, non tamen nimia. Ubi Doctores advertunt, saepe in opere conjugii venialem culpam contrahi; quia plerumque excessus voluptatis in eo actu a conjugibus procuratur.

Neque dicas cum Altisiodor. apud Sanch. Qui concionatur recto fine, peccat venialiter, si admittat gloriam vanam inde confurgentem: ergo etiam peccat venialiter conjux, qui ob finem rectum petit debitum, & contrahit matrimonium, si delectationem actui conjugali annexam admittat, & non respuat.

Nam, concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia inanis gloria est in se mala, & ideo respuenda: Contra vero delectatio in opere conjugali (nisi sit nimia) non est in se prava; immo natura tali operi sagaciter illam adjunxit propter bonum prolis, ut ejus generationi avidius homines vacarent, & sic species humana conservaretur: Sicuti in ciborum esu delectationem natura apposuit ob individui conservationem: Ex Philosoph. enim 10. Eth. 4. voluptas, & delectatio sunt condimentum operationum. Quare vacat culpa uti matrimonio, fruendo delectatione non nimia, quam natura illi adjunxit propter honesti finis necessitatem.

VI. Queritur ultimo, Quandonam elevatum sit matrimonium ad ratio-

nem Sacramenti?

Respondeo, de fide esse matrimonium ad rationem Sacramenti elevatum a Christo Domino: Trident. enim sess. 24. can. 1. hæc habet: *Si quis dixerit, matrimonium non esse vere, & proprie unum ex septem Sacramentis legis Evangelicae, a Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre, Anathema sit.* Hoc autem ex nullo Scripturæ loco deducitur aperte, ut notat Perez disp. 19., sed ex traditione ab Apostolis, & eorum successoribus accepta habemus, ut loquitur Evaristus III.

Dubium tamen est, quando Christus Dominus illud instituerit? Aliqui docent, institutum fuisse Joan. 2., quando Christus interfuit nuptiis. Alii cum Sanch., & Rebel., institutum fuisse Matth. 19. quando dixit: *Qui Deus conjunxit, homo non separet.* Alii in nocte Cænæ. Sed probabilius Perez, Marat., & alii docent, institutum fuisse post resurrectionem in uno ex iis quadraginta diebus ante Ascensionem. Ratio est, quia eo tempore, ut constat ex Act. 2. apparuit Christus Dominus Apostolis loquens cum eis de Regno Dei, hoc est de rebus ad Ecclesiæ suæ statum pertinentibus; Tunc etiam institutum Sacramentum Pœnitentiæ constat ex Joan. 20. quando scilicet januis clausis apparuit Apostolis, absente Thoma, & ostendens manus, & latus insufflavit, & dixit eis: *Accipite Spiritum Sanctum: Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.*

ARTICULUS III.

De Unitate, & Indissolubilitate
Matrimonii.

- I. Ex primava institutione Matrimonium fuit unum, sex unius cum una, & indissolubile.
- II. In veteri lege Deus concessit ex rationabili causa dari posse libellum repudii. Et in lege Evangelica matrimonium ratum tum per Professionem Religiosam, tum ex dispensatione Pontificis ob gravem causam dissolvi potest.
- III. Matrimonium Infidelium ex lege Christi Domini est insolubile; Potest tamen dissolvi, quando alter tantum ad fidem convertitur, nolente altero cohabitare circa injuriam Creatoris.
- IV. Diversimode Doctores opinantur circa Polygamiam, & dissolubilitatem Matrimonii, jure naturali, an divino positivo ea prohibeantur.
- V. Dicendum verius dissolubilitatem matrimonii, ac Polygamiam relate ad plures uxores ita jure natura prohiberi, ut possit in iis Deus dispensare; non secus ac in occasione innocentis.
- VI. At non potest Deus dispensare in his actionibus sub iis circumstantiis, sub quibus sunt intrinsece mala, & jure natura prohibita.
- VII. Per Professionem Religiosam dissolvitur Matrimonium ratum jure Ecclesiastico verius, quam naturali, aut divino positivo; Et quidem jure Ecclesiastico non scripto, sed tradito.
- VIII. Votum castitatis annexum Ordini Sacro non dissolvit matrimonium ratum, quamvis sit solemne; Sicut nec vota simplicia in Societate Jesu: Hac autem vota dicuntur sim-

plicia, quia ex parte voventis dumtaxat sunt perpetua, non vero simpliciter, & absolute; ut est votum castitatis annexum Ordini Sacro.

- IX. Ea de causa nec votum solemne annexum Ordini Sacro, nec vota simplicia in Societate Jesu dirimunt matrimonium ratum, (quamvis dirimantur ab iis Sponsalia, ac matrimonium subsequens) quia nisiquam Ecclesia id statuit, sicut statuit de Professione Religiosa.
- X. Per bimestre post matrimonium ratum regulariter possunt Conjuges negare debitum, ut cogitent de Religione.

I. **N**on est hic sermo de dissolubilitate quoad torum, sed quoad vinculum. Inquirimus enim hic, num matrimonium legitimum, seu celebratum juxta leges contractus (quod habetur etiam inter Infideles) tam ratum (quod supra legitimum addit rationem Sacramenti, & ideo solum habetur inter fideles) quam contummatum, possit aliquando dissolvi? Et unde habeat unitatem, seu quod debeat esse unius cum una? Quod est querere, Jure naturali, an divino positivo matrimonium debeat esse unum, seu unius cum una, & indissolubile quoad vinculum?

Præmitto ante responsum, Certum esse primo, juxta omnium doctrinam, matrimonium ex sua primava institutione esse unius cum una; ita ut invalide contrahatur cum secunda uxore, vivente prima; ut habetur in cap. Gaudemus 8. de Divortio. Et probatur ex illo Genes. 2. Quamobrem relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Si ergo in carne una erunt duo, ergo non nisi unus cum unica contrahere potest: Hinc Christus Dominus Matth. 19.

dixit, esse adulterum illum, qui dimissa prima uxore, secundam ducit; Quod non esset verum, si posset ducere secundam; nam quamvis peccaret dimittendo primam, non tamen esset adulter ducendo secundam, quia hæc etiam esset vera uxor.

Certum pariter est secundo, Ex divina concessione fuisse Judæis licitam polygamiam; ita scilicet, ut idem vir plures uxores duceret, non vero eadem uxor plures viros, ut habetur in *laud. cap. Gaudemus*; Et patet, quia etiam Sanctissimi Patriarchæ Abraham, Jacob, David plures uxores habuerunt. Quamvis autem aliquæ ex iis vocentur in Sacris Bibliis concubinæ, non dicuntur tamen concubinæ ex eo, quod non essent veræ conjuges, sed quia, quæ dicebatur Uxor, erat Domina, & totam familiam administrabat; quæ vero dicebantur Concubinæ, assumebantur tantum ad societatem tori, & ad prolis generationem; Sic Sara dicitur uxor Abraham, Agar vero concubina: Item Lia, & Rachel dicebantur uxores Jacob; utraque enim erat Domina familiæ; at Ancillæ Lia, & Rachelis erant concubinæ ejusdem Jacob. Quod autem istæ Concubinæ essent veræ uxores, patet ex 25. Genes. 1., ubi concubina vocatur uxor. Hæc tamen concessio polygamie post Christi Domini adventum cessavit; nam matrimonium ex Matth. 5., & 19. revocatum est ad suam pristinam institutionem.

Certum est tertio, Matrimonium ex sua primæva institutione non solum esse unius cum unica, sed etiam esse indissolubile, ac perpetuum, ut communiter Theologi docent; Et constat tum ex Trident. sess. 14., tum ex Matth. 19., ubi Christus Dominus docens, illicitum esse dare libellum repudii permissum in lege Mosayca, dixit: *Ab initio autem non fuit sic.* Et

Marci 10. habetur, *Omnis, qui dimittit uxorem, & aliam duxerit, machatur*: Quod non esset verum, si vinculum prioris matrimonii esset dissolubile. Ibidem etiam dicitur: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; Unde fit ex institutione divina, matrimonii vinculum esse indissolubile; Et ratio insolubilitatis habetur ex fine matrimonii, qui est bona, & perfecta educatio prolis.

II. Hinc sequitur, ex divina solum concessione licitum fuisse in antiqua lege solvere vinculum matrimonii, & dare libellum repudii ex rationabili causa, ut habetur Deuter. 24. Quamvis enim Matth. 14. dicatur, id permissum fuisse ob duritiam cordis, non sequitur, quod Deus id vere non concesserit, sed solum sequitur, quod concesserit, ut subveniret imbecillitati Judæorum, qui proni erant ad peccandum. Verum hæc concessio pariter post Christi adventum revocata est, ut omnes Catholici docent.

Certum tamen est quarto, Matrimonium baptizatorum ratum, & validum, ante consummationem esse dissolubile per professionem Religiosam; ita ut qui in sæculo remanet, possit cum altera nubere, ut infra dicemus. Docent etiam communius Theologi cum Sanch., Suar., Perez contra Scot., Sot., & alios, quod hujusmodi matrimonium non solum per professionem religiosam, sed etiam ex dispensatione Pontificis ob urgentem causam possit dissolvi, ita ut uterque possit cum alio nubere; quando scilicet, nisi dissolvatur, aut imminet alicujus Regni jactura, aut graves rixæ timentur.

Verum post consummationem matrimonium baptizatorum, nec per solemnem professionem, nec per Pontificis dispensationem dissolvi potest; Nam ex divina lege est insolubile, ut colligitur, tum ex illis verbis Matth.

19. Quod Deus conjunxit, homo non separet, tum ex 1. ad Corinth. 7. *His, qui matrimonio juncti sunt, precipio, non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere; Quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari.* Immo matrimonium etiam Infidelium post prædictam Christi legem est pariter insolubile. Quod si dissolvitur, quando alter tantum convertitur ad fidem, id contingit ex Christi etiam dispensatione explicata per Apost. 1. ad Corinth. 7., ubi dicitur: *Quod si infidelis discedit, discedat (subintellige, Conversus ad fidem) non enim serviunt subjectus est frater, aut soror in hujusmodi; in pace autem vocavit nos Deus.* Ratio autem omnimodæ indissolubilitatis matrimonii consummati est, ut communiter Doctores docent, quia representat unionem indissolubilem Christi cum Ecclesia per Incarnationem; ubi e contra matrimonium ratum, non consummatum significat unionem dissolubilem Christi cum Anima existente in gratia.

III. Sequitur ex dictis primo, Matrimonium Infidelium ex lege Christi Domini, cui etiam Infideles sunt subditi, esse insolubile etiam ante consummationem, nec posse per dispensationem Pontificis solvi; cum infideles non sunt subditi Papæ.

Sequitur secundo, Matrimonium Infidelium solum propter causam, & bonum fidei posse dissolvi, quando scilicet alter tantum ad fidem convertitur, altero nolente cohabitare absque injuria Creatoris; ut dicemus cum de impedimento disparis cultus. Quod si uterque conjux infidelis baptizetur, matrimonium illud legitimum evadit ratum, seu magis insolubile ratione baptismi suscepti; nam ante baptismum poterat dissolvi propter causam, & bonum fidei, ut diximus, post baptismum vero non pot-

est ullatenus dissolvi.

Sequitur tertio, quod matrimonium consummatum Infidelium non possit dissolvi per dispensationem Pontificis, si postquam uterque est baptizatus, sit iterum consummatum: Contra vero, si post baptismum utriusque non sit iterum consummatum, probabiliter potest per dispensationem Pontificis dissolvi, ut docent Navar. Pont., Sanch. contra Perez; censetur enim tantum, ut matrimonium ratum; quandoquidem matrimonium ante baptismum consummatum non est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, sicut est matrimonium consummatum baptizatorum.

Dices; ex verbis Christi Domini Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur,* videtur colligi, quod ob causam fornicationis uxoris, possit illa dimitti, & matrimonium dissolvi: ergo falsum est, Christum Dominum voluisse, quod matrimonium sit insolubile. Sed contra est, quia sensus illorum verborum ex August. apud Con., est, quod qui dimiserit (videlicet quoad torum) uxorem suam, excepta causa fornicationis, mœchatur, hoc est, occassionaliter, quatenus est occasio illi, ut mœchetur; sicuti etiam qui aliam duxerit, mœchatur, quia vere adulterium committit: Quare ob causam fornicationis potest uxor dimitti solum quoad torum, non dissoluto vinculo matrimonii. His præactis;

IV. Quæritur nunc primo; Num Polygamia, & dissolubilitas Matrimonii sint ab intrinseco mala, & contra legem naturalem, ut est odium Dei, mendacium, &c., an vero sint mala quia prohibita per legem Dei positivam?

Multi apud Sanch. lib. 7. disp. 8. docent, Polygamiam esse contra jus
na-

naturale, ita tamen ut in ea Deus dispensare non possit, ut infra explicabimus: Alii vero docent, ita esse contra jus naturale, ut tamen in ea Deus dispensare possit, tum quod idem vir ducat plures uxores, tum etiam quod eadem uxor nubat pluribus viris: Alii putant, solam polygamiam plurium virorum relate ad unam uxorem fieri non posse, ne per divinam quidem dispensationem; Polygamiam vero plurium uxorum relate ad unum virum prohiberi solum lege Evangelica; Sicut, verbi gratia, prohibetur consecratio sub unica tantum specie ex lege positiva Christi Domini; unde sequitur, quod per divinam dispensationem ea possit esse licita.

Circa insolubilitatem etiam Matrimonii Vasq. Bellarm., Hurt. apud Perez disp. 20. lect. 2. putant, eam ex natura sua competere matrimonio; ita ut matrimonium dissolubile jure naturali sit invalidum. Sanch. vero lib. 2. disp. 12. cum Con. negat, matrimonium jure naturali esse indissolubile; putatque, hoc illi competere ex natura sua, prout conjuncta cum divina institutione. Demum Abulens. apud Con. docet, indissolubilitatem competere matrimonio ex praecepto Dei positivo.

Ut quaestio decidatur, notandum, tripliciter aliquid posse esse contra jus naturae. Primo, ita ut actus secundum suam speciem physicam sit ita malus, & juri naturae repugnans, ut essentialiter exigat prohiberi, ut est odium Dei, libido contra naturam, &c. Secundo, ita ut actus secundum suam speciem physicam sit ita contra naturam, ut tamen possit aliquando ratione alicujus circumstantiae esse licitus; Sic est furtum, occisio innocentis, fornicatio, &c.; etenim actus physicus furti licitus est, si fiat, Domino non invito; praesertim si fiat,

Deo primo Domino non invito; occisio innocentis est licita, si fiat Deo auctore, qui est Dominus vitae uniuscujusque; Actus etiam physicus fornicationis licitus est, si fiat post matrimonium, aut post Dei voluntatem dantis jus in corpus alterius; in quantum enim fornicatio est illicita, in quantum est accessus ad non suam; ille autem accessus physice sumptus post matrimonium, aut post dicitam concessionem Dei non est amplius accessus ad non suam, sed est accessus ad suam, & consequenter in tali casu fornicatio evadit licita. Tertio, aliquid est contra jus naturae ratione scandali, seu periculi peccandi, quod habet annexum; unde sublato tali periculo, non est contra jus naturae, nec illicitum; sic est, verbi gratia, Sacerdotem habitare cum juveniculis, & cum iis familiariter conversari; hoc enim licitum est, si urgente gravi necessitate, scandalum, & periculum peccandi absit.

V. Dico nunc primo cum Con., Sanch., Perez, & aliis, Polygamiam, & dissolubilitatem matrimonii non esse contra jus naturae primo modo, ut est, verbi gratia, odium Dei. Paret, quia Deus de facto in iis dispensavit in lege veteri; quod autem est primo modo contra jus naturae, non potest per dispensationem divinam esse licitum, cum essentialiter exigat prohiberi; Quamvis autem solum dispensaverit Deus in polygamia unius viri relate ad plures uxores; potest tamen etiam dispensare in polygamia unius uxoris relate ad plures viros, si inconvenientia, quae inde sequuntur, videlicet incertitudo prolis, educatio non conveniens, &c. per suam omnipotentiam vitet.

Dico secundo; Polygamia, & dissolubilitas matrimonii sunt contra jus naturae secundo modo, videlicet ut occisio innocentis, fornicatio, furtum, &c.

&c. Quare sicut furtum licitum est secundum esse suum physicum, si non fiat invito Domino, & fornicatio secundum esse physicum suum licita est, si sit accessus ad suam; ita poterit esse licita polygamia, si Deus det uni jus ad corpus plurium. Et licita pariter erit dissolubilitas matrimonii etiam consummati, si Deus velit vinculum matrimonii ad tempus dumtaxat ligare.

Probatur conclusio, quia ex una parte, seclusa tali voluntate divina, est contra jus naturæ polygamia, & dissolubilitas matrimonii, (non secus ac furtum, occisio innocentis, & fornicatio) cum honestam, & convenientem humanæ naturæ educationem proles, necnon pacificam domus gubernationem impediatur: Ex altera parte, posita illa voluntate divina, tolluntur hæc incommoda, quæ ex polygamia, & matrimonii dissolubilitate sequerentur: ergo posita tali voluntate divina, possunt esse licita; atque adeo solum secundo modo sunt contra jus naturæ. Sunt etiam contra jus naturæ tertio modo, quatenus natura exigit, ut non permittantur propter periculum peccati, videlicet propter periculum discordiæ inter plures uxores, & propter periculum, ne apte proles educetur; si tamen tale periculum omnino cesset, licita sunt ex hoc capite.

VI. Ex quibus deducitur, in quo sensu verum sit Axioma illud Theologorum, Deum scilicet dispensare non posse in jure naturæ; cum tamen & Abraham dispensaret, ut vellet occidere filium innocentem; & Israelitis, ut Ægyptios spoliarent; & Osæ, ut sumeret sibi uxorem fornicationum; & Hebræis, ut plures uxores ducerent; necnon ut possent dare ex rationabili causa libellum repudiij, & vinculum matrimonii dissolvere. Etenim ex D. Th. 1. 2. quæst.

100. art. 8. in hisce actionibus non dispensavit Deus sub iis circumstantiis, sub quibus sunt contra jus naturæ, & ab intrinseco malæ; non enim dispensavit in furto, ut fieret invito Domino; nec in homicidio, ut fieret invito Domino vitæ, qui est Deus; nec in fornicatione, ut fieret per accessum ad non suam; sed dispensavit tollendo ab iis circumstantiam illam, per quam essent intrinsece, & essentialiter malæ: Et hoc pacto dispensavit etiam in polygamia, & dissolubilitate matrimonii. Non potest tamen hoc pacto dispensare in iis, quæ sunt contra jus naturæ primo modo, puta in odio Dei, in mendacio, in molliæ, in peccato contra naturam, &c. quia hæc sunt intrinsece mala, & essentialiter exigunt prohiberi simpliciter; eo quod in quacumque circumstantia sint contra jus naturæ, & illicita.

VII. Quæritur secundo; Quo jure per Professionem solemnem in Religione approbata solvatur matrimonium ratum fidelium, jure naturali, an divino positivo, an Ecclesiastico?

Respondeo, multos cum Sot., Cajet., Riccard., Palud., Durand. docere, solvi ex natura rei, seu jure naturali. Primo, quia qui deserta uxore Religionem ingreditur, transit ad statum perfectiorem, quod jure naturæ est licitum; Præsertim quia ex hoc non sequitur gravis injuria alteri parti. Secundo, jure naturæ licet mutare conjugium imperfectum in aliud perfectius, & spirituale; & consequenter matrimonium ratum mutare in professionem Religiosam. Tertio, quia professio solemnis est mors civilis, & spiritualis; ergo potest solvere vinculum morale matrimonii rati ortum ex mutuo consensu; non secus ac mors naturalis solvit vinculum carnale matrimonii consummati ortum ex copula.

Alii

Alii tamen cum Sanch. lib. 2. disp. 19., Rebel., Pont. docent, dirimi matrimonium ratum per solemnem professionem jure divino positivo a Christo Domino specialiter lato in lege Evangelica. Primo, quia ex una parte hoc non est de jure naturæ, ut infra dicemus: Ex altera parte nullum extat jus Ecclesiasticum, quod hoc statuerit. Nam Alex. III. *cap. 7. de Conversione Conjugatorum* dixit, dissolutionem matrimonii rati deduci ex Sacri Eloquii interpretatione; Et postea alii Pontifices hoc confirmarunt non ex Conciliorum decretis, sed ex exemplis Sanctorum a nuptiis ad Religionem instinctu Spiritus Sancti transmigrantium; ut constat de S. Alexio, B. Thecla, S. Cæcilia, S. Macario; Quare cum initium hujus consuetudinis non inveniatur in jure Ecclesiastico, sequitur, privilegium hoc a Christo Domino per traditionem habitum, & per Apostolos derivatum; ex Regula illa D. August. lib. 4. de Bapt. cap. 14., quod scilicet, Quando nullum initium scriptum reperitur alicujus traditionis Ecclesiæ, signum est, illud a jure, seu institutione divina Christi Domini promanasse.

Secundo arguitur pro hac sententia, quia Pontifex non potest statuere legem ullam contra jus justitiæ acquisitum a Tertio; ut patet in minoribus contractibus; unde Gelaf. Papa epist. 9. decrevit, servum sine Domini consensu in Religionem admittendum non esse: ergo non Pontifex, sed Christus Dominus statuit, post matrimonium ratum posse conjugem ad Religionem admitti.

Tertia sententia, quam sequimur, docet, id fieri jure Ecclesiastico, jam inde ab Apostolorum tempore instituto. Ita Med. Suar., Con., Less., Hurt. apud Perez disp. 20. sect. 3. Ratio est, quia hoc non est institutum jure na-

turæ, neque jure divino Christi Domini, ergo statutum est jure Ecclesiastico.

Probatur prima pars antecedentis; quia si posset jure naturæ dissolvi matrimonium ratum per ingressum in Religionem, eo quod mutatur conjugium imperfectum, & carnale, in perfectius, & spirituale, sequeretur, quod etiam matrimonium consummatum posset sic dissolvi; Sequeretur etiam, quod dissolvi etiam potuisset matrimonium legitimum non baptizatorum nondum consummatum in lege Moyli, titulo amplectendi perfectiorem vitam; Quæ tamen sunt absurda, cum Deus non acceptet donum alteri debitum ex justitia; Unde patet ad primam, & secundam rationem in contrarium adductas. Ad tertiam dico, quod quamvis professio solemniter dicatur mors civilis, quia professus non debet vivere mundo; at non est impossibile cum vinculo matrimonii; si enim duo conjuges mutuo consensu post matrimonium consummatum ingrediantur Religionem, retinent vinculum matrimonii; ergo professio religiosa non solvit vinculum istud naturæ suæ.

Probatur nunc secunda pars antecedentis, quod scilicet neque id accidat jure divino Christi Domini. Primo, quia jus naturæ, & divinum a tempore Christi Domini remansit in Ecclesia immutatum; atqui hoc jus, de quo loquimur, non mansit immutatum: ergo hoc jus non est divinum, sed Ecclesiasticum. Probatur minor; nam olim solvebatur matrimonium ratum per sola vota simplicia, ut multi colligunt ex facto S. Alexii, D. Theclæ, & aliorum, qui non fuerunt Religiosi; nunc tamen non solvitur matrimonium ratum per hujusmodi vota; immo nec per votum solenne castitatis, quod fit in susceptione Or-

dinis Sacri, sed solum per professionem solemnem: ergo hoc non provenit ex jure divino, nec naturali, sed Ecclesiastico.

Secunda ratio est, quia videtur incredibile, quod Christus Dominus concesserit hanc vim solemnitati votorum Religionis, quæ tempore Christi Domini nondum erat inventa, & introducta in Ecclesia. Certum autem est, post Christi Domini Ascensionem nullum novum divinum jus latum esse; & tempore Ascensionis Religiones non erant introductæ, ut constat ex *cap. unico de Voto in 6.* Demum quia etiam per vota simplicia in Religione approbata, puta in Societate Jesu deberet matrimonium ratum solvi; etenim omnia vota jure divino sunt ejusdem rationis, & solemnitas votorum importans impedimentum dirimens novum matrimonium est de jure Ecclesiastico; ut patet ex Extrav. Gregor. IX. Vota tamen simplicia, quæ emittuntur in Societate Jesu post biennium novitiatus, necnon vota simplicia, quæ emittuntur a Coadjutoribus, tam temporalibus, quam spiritualibus formati in eadem Societate, matrimonium ratum non dirimunt, ut communiter docent Doctores cum Suar., Sanch., Vasq. contra Pont. lib. 9. cap. 6., ut dicemus quæsito sequenti.

Ex dictis sequitur manifeste, quod jure tantum Ecclesiastico matrimonium ratum per professionem solemnem dirimatur; Quamvis autem non reperiatur tale jus scriptum, nec initium talis juris, ex hoc solum sequitur, quod in Ecclesia hoc introductum sit jure non scripto, sed tradito.

Ad primam rationem in contrarium supra adductam respondeo, falsum esse, quod Alex. III. dixerit, dissolutionem matrimonii rati deduci ex interpretatione Sacri Eloquii, & ex reve-

lutione divina. Solum enim dixit, dissolutionem matrimonii consummati deduci ex illo Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; Et quosdam Sanctos ex revelatione divina deseruisse suas sponsas; ac demum addit, se decernere, matrimonium ratum solvi per professionem solemnem, inhærendo vestigiis suorum majorum, quasi ab iis sit statutum.

Ad auctoritatem D. August. respondeo, illud signum haberi, quando nihil obstat in contrarium; In casu autem nostro ostenditur, quod talis institutio non fuerit a Christo Domino; ergo fuit ab Ecclesia per verbum traditum jam inde ab Apostolis.

Ad secundam rationem dico, quod sicut Princeps Republicæ potest dare facultatem ad rescindendum aliquem contractum in aliquo casu, etiam invito Tertio, & cum detrimento illius; quando scilicet expediat ad bonum commune; quia tunc non fit injuria Tertio, cum sit irrationabiliter invitus; ita potest Pontifex per potestatem indirectam, quam habet in temporalia in ordine ad spiritualia, rescindere contractum matrimonii rati propter majus bonum spirituale ejus, qui vult Religionem ingredi: Sicut potest etiam relaxare juramenta cum damno tertii, quando ad talem relaxationem sufficiens ratio spiritualis intercedit: Et potest etiam in aliquo casu dare alicui licentiam ingrediendi Religionem, non obstante, quod sit servus, aut ære alieno gravatus; quando prudenter judicatur, id esse moraliter necessarium ad bonum spirituale illius, & nocumentum creditoris non esse magni momenti; Quod tamen quia ut plurimum non accidit in mancipio, idcirco statuit Gelasius Papa, ut mancipium invito Domino in Religionem non admittatur.

VIII. Dubium non leve in hoc quæ-

K si-

Pars VII.

fito confurgit; Quare scilicet votum castitatis, quod emittitur in susceptione Ordinis Sacri sit solemne, non vero votum castitatis, quod in Religione approbata, puta in Societate Jesu, emittunt ii, qui non sunt professi? Cum tamen certum sit, utrumque votum dirimere, non solum sponsalia antecedentia, & consequentia, sed etiam matrimonium subsequens, non secus ac dirimit Professio solemnis; Et praeterea neutrum ex iis dirimere matrimonium ratum contractum ante illa vota.

Respondeo, disparitatem esse, quia votum castitatis annexum Ordini Sacro est simpliciter perpetuum, & cum sua solemnitate emittitur; ideoque dicitur solemne, & æquiparatur professioni solemni; Contra vero votum Castitatis, quod emittitur a non professis in Religione approbata, est perpetuum dumtaxat ex parte voventis, non tamen simpliciter perpetuum; cum accidere possit, quod tale votum amplius non obliget, si scilicet Religiosus a Religione dimittatur; & ideo non dicitur votum solemne, sed simplex; sicut etiam alia vota paupertatis, & obedientiae ab iisdem emissas.

IX. Rogabis hic; Num dirimant matrimonium ratum, non solum Professio solemnis, sed etiam tria vota simplicia in Societate Jesu post Novitiatum emissas?

Respondeo, Basilium Pontium lib. 9. cap. 6. affirmare: Primo, quia per illa constituitur status Religiosus ex Bulla Gregor. XIII., non secus ac per solemnem Professionem; statui autem Religioso tribuitur dissolutio matrimonii rati in cap. 2. 7. & 14. de *Convers. Conjugat.* ergo. Secundo, quia ante introductionem Professionis solemnis dissolvebatur matrimonium ratum per votum castitatis, ut fertur de D. Alexio. Tertio, quia ex

Bulla ejusdem Gregor. XIII., ea vota dirimunt matrimonium subsequens, non secus ac Professio solemnis: et ergo etiam matrimonium ratum antecedens. Quarto, quia ceteroqui post hæc vota remaneret in Religioso vinculum matrimonii invita conjugis, quod repugnat statui religioso.

Communiter tamen Doctores Societatis cum Suar., Vasq., Sanch. negant; siquidem votis simplicibus istis, neque competit jure naturali dissolvere matrimonium ratum (cum neque id competat voto solemni Ordinis Sacri) Neque jure positivo; siquidem in Bulla Gregor. XIII. solum habetur, quod dirimant matrimonium subsequens.

Ad primam rationem in contrarium respondetur, falsum esse, quod status religiosus dissolvat matrimonium ratum; cum de sola Professione religiosa id statuerit Ecclesia. Verum quidem est, quod in laudatis capitibus id tribuatur statui religioso. At ibi nomine Status Religiosi venit professio solemnis; etenim ante Societatem Jesu universim status religiosus importabat solemnem Professionem. Ad secundam, falsum est, quod assumitur; In cap. enim 2. de *Conversione conjugatorum*, dicuntur quidam Sancti de nuptiis vocati fuisse ad monasteria, atque adeo ad Professionem. Quod atinet ad D. Alexium, verius est non fuisse professum in ulla Religione, ut notat Perez, sed fuisse a Deo peculiariter vocatum ad continentiam, non dissoluto vinculo matrimoniali. Ad tertiam negatur consequentia; tum quia in lege positiva argumentum a pari non tenet; tum etiam, quia disparitas est dillicida; per tria enim vota Societatis dirimitur matrimonium subsequens, quia non est æquum, ut qui in perpetuum ex parte sua se consecravit Deo, possit se obligare conjugis: At æquum, & justum est, ut uxor post matrimonium

nium ratum non spoliatur jure suo, per hoc, quod vir emittat tria vota in Societate, a qua ob varias causas expelli potest. Ad quartam; Sicut in aliis Religionibus tempore Novitiatus remanet vinculum matrimonii rati antea contracti; ita in Societate remanet idem vinculum post tria vota simplicia, donec Professio saltem trium votorum emittatur; Hæc autem solemnis Professio trium votorum fieri potest a quolibet post primum annum novitiatus, & ideo ne uxor diu expectet, ad Generalem Societatis recurrendum est in casu occurrenti, ut decernat, num expediat, illum ad hanc Professionem admittere, an vero ad uxorem remittere, si non satisfaciatur Religioni.

X. Quæritur ultimo; quantum temporis concedatur conjugibus ad ingrediendam Religionem ante consummationem matrimonii?

Respondeo, communiter præscribi duos menses; quia sic videtur colligi ex cap. 7. *Ex publico, De Conversione Conjugatorum*. Verum quia id aperte non colligitur ex dicto cap., cum Alex. III. ibi dederit spatium duorum mensium ad matrimonium consummandum, non quidem post contractum matrimonium, sed post litem inchoatam; ideo ex consuetudine Ecclesiæ docent communiter Doctores, tale spatium concedi, ita ut aliquando arbitrio Judicis, causa cognita, possit augeri vel minui, ut notat Sanch. lib. 2. disp. 24. Semper tamen licitum est, Religionem ingredi ante consummationem matrimonii,

etiamsi per plures annos aliquis cum injuria alterius nolisset matrimonium consummare.

Dubium est primo; An licite possint conjuges negare debitum per primum bimestre, etiamsi non cogitent de Religionem? Affirmat Sanch. loc. citat., quia potest quilibet expectare saltem desiderium ingrediendi Religionem: Navar. tamen, & alii cum Con., & Perez negant; quia cessat in tali casu finis, per quem conceditur bimestre.

Dubium est secundo; per quam copulam consummetur matrimonium ratum?

Respondeo, consummari per copulam post matrimonium habitam, ex qua sequi possit legitima generatio; siquidem per talem copulam conjuges fiunt una caro, & affinitatem contrahunt, ex cap. *Debitum de Bigamis*. Hinc fit primo, matrimonium ratum non dici consummatum per copulam habitam ante Sponsalia; Secundo, nec per copulam habitam post sponsalia, ubi Trident. viget; ubi enim non viget Trident., talis copula non censetur fornicaria, sed conjugalis; Tertio, nec per copulam, ex qua non potest sequi generatio. Si tamen alter copulam extorserit ab altero per vim intra bimestre, profecto vinculum matrimonii, utpote consummati, per professionem solemnem non dissolvitur; licitum tamen est illi, qui vim passus est Religionem ingredi, & profiteri, altero invito, ac ligato. Et ratio est, quia non debet hic privari jure suo ingrediendi Religionem intra bimestre.